Инициатива „Правосъдие за всеки“
Justice for All Initiative

info@pravosadiezavseki.com
http://pravosadiezavseki.com

ДО

Висшия адвокатски съвет

СТАНОВИЩЕ

ОТ

Сдружение „Правосъдие за всеки“, ЕИК 177175554

по представените концепции на кандидатите за член на Комисията за противодействие на корупцията, издигнати пред Висшия адвокатски съвет

адв. Милен Шопов и адв. Милена Калчева

Изготвено на основание чл. 11, ал. 10 ЗПКЛЗПД - въпроси и бележки по концепциите

I. Предмет, метод и резерви на анализа

Настоящото становище разглежда критично двете концепции, представени по реда на **чл. 11, ал. 5 ЗПКЛЗПД** (Закон за противодействие на корупцията сред лица, заемащи публични длъжности, обн. ДВ, бр. 51 от 05.06.2026 г.), и формулира конкретни въпроси към всеки кандидат. Целта е да се провери доколко концепциите разкриват: (а) добро разбиране на действащия закон; (б) самостоятелна аналитична работа, а не общи декларации; и (в) реална готовност за независимо упражняване на мандата. Анализът съпоставя твърденията в концепциите с текста на закона.

Обща уговорка за двете концепции. И двете концепции, всяка по своя начин, страдат от един и същ структурен дефицит: те описват *закона*, а не показват какво *конкретно* кандидатът ще направи, измеримо и проверимо, за да преобърне основния обективен проблем - практическата липса на влезли в сила осъдителни присъди по дела за корупция по високите етажи на властта. Това е разликата между концепция за длъжността и преразказ на нормативния акт.

II. Концепция на адв. Милен Шопов - анализ и въпроси

1. Обективно силни страни

Концепцията показва задълбочено познаване на проекта за антикорупционна директива на ЕС и въвежда една полезна работна идея - понятието „**корупционни маркери**“ като индиции за вече създадени предпоставки за корупция, върху които да се фокусира превенцията. Това е най-ценният оригинален елемент в текста и заслужава да бъде отбелязан.

2. Несъответствия, неточности и неясноти

2.1. Дисбаланс на текста: 7 страници за директивата, реален план - почти липсва

Около 40% от концепцията (целият раздел I.1) е посветен на подробен преразказ на *проект* за директива на ЕС, който самият автор на места признава, че все още не е окончателно приет. Това е академично есе върху бъдещо право на ЕС. Разделът „Изводи и заключения" (II), който трябва да съдържа собствения план за действие, е непропорционално кратък и остава на ниво общи пожелания („необходимо е решително да се работи", „пътят е вече открит"). За документ, който трябва да убеди в годност за **конкретна** длъжност, балансът е обърнат: най-много място за това, което ЕС още не е приел, най-малко - за това, което кандидатът ще направи.

2.2. Смесване на de lege lata и de lege ferenda

Концепцията многократно говори какво „следва" да бъде криминализирано, как НК и ЗОП „трябва да се изменят" и т.н. Това са предложения за промени в законодателството. Но член на КПК упражнява **действащия** закон; законодателните предложения са само едно от 12-те правомощия (чл. 48, ал. 1, т. 6) и не са сърцевината на длъжността. Концепцията на места звучи като програма на народен представител или на експертна работна група към Министерството на правосъдието, а не като план на член на изпълнително-разследващ орган. Не е ясно разграничено: кое кандидатът ще прави *в рамките на мандата си*, и кое е пожелание към законодателя, върху което КПК няма власт.

2.3. Вътрешно противоречие по ключовата теза за превенцията

Основната теза на Шопов е, че акцентът трябва да е върху **ранната превенция** чрез корупционни маркери - преди да е настъпило съставомерно деяние. Същевременно концепцията нарича дейностите по разкриване и разследване „следователни" и второстепенни. Но самият механизъм, който той предлага - проследяване на несъразмерност между доходи и имущество, мрежи на свързаност, способи на „преобръщане" на незаконен доход - по дефиниция работи *след* като активите вече са придобити и укрити. Тоест предложеният инструментариум е до голяма степен същата „следователна" намеса, която концепцията критикува. Налице е напрежение между декларираната философия (да се изпревари деянието) и предложените средства (да се анализират вече настъпили имуществени разминавания).

2.4. Подценяване на разследващата функция при липса на собствен опит в нея

Концепцията изрично омаловажава разследването и оперативно-издирвателната дейност като дейности, за които „са налице десетилетия предходен опит… предвид което не се налага значителна предварителна подготовка на концептуално ниво". Това е удобно твърдение за кандидат, чийто публично известен опит е в **търговското, облигационното и вещното право** - тоест извън наказателния процес и оперативната работа. Рискът е

концепцията да омаловажава точно онази функция, в която кандидатът е най-слаб, вместо да обясни как ще я ръководи компетентно в колективен орган.

2.5. Декларативност на най-важните оперативни ангажименти

Многократно концепцията възлага всичко нерешено на „правилника по чл. 6, ал. 4“ - превенцията, проверките за почтеност, анонимизирането на сигнали, организацията на администрацията. Правилникът наистина е важен, но позоваването на него се превръща в универсален отговор, който отлага конкретиката. Липсват: измерими цели, срокове, индикатори за успех, ред на приоритети между секторите. За сравнение - другата концепция (на Калчева) поне формално съдържа план „стъпка по стъпка“, индикатори и анализ на рисковете.

2.7. Архивът на закритата КПК - мълчание по най-горещия практически проблем

Концепцията не споменава с нито дума съдбата на архива на закритата през януари 2026 г. КПК - оперативни дела и масиви от данни по специални разузнавателни средства, които по преходните разпоредби трябва да се „върнат“ в новата Комисия. Публично документирано е (Mediapool, 27.06.2026 г.), че наследилите КПК институции **не знаят къде се намира архивът**, че части от него може да са изчезнали и че подобни масиви исторически се ползват за компромати. Това е именно онази „следварителна“ среда, върху която член на КПК ще стъпи от първия си работен ден. Концепция, която отделя страници на бъдещата директива, но мълчи за реалния риск от липсващ/манипулиран оперативен архив, подминава най-неотложната практическа задача.

3. Въпроси към адв. Шопов

1. Конкретика. Извън преразказа на проекта за директива на ЕС - посочете три конкретни, измерими цели, които поемате за първата година от мандата, с числови индикатори и срокове. Как ще измервате „преобръщане на корупционната среда“?

2. Разграничение на правомощията. Кои от Вашите предложения (изменения в НК, ЗОП, нови състави на престъпления) са в компетентността на КПК и кои са извън нея? Какво конкретно ще правите в рамките на действащия закон, без да чакате законодателя?

3. Противоречието превенция/следствие. Щом критикувате „следварителната“ намеса, обяснете как анализът на несъразмерност доходи-имущество (който се прави след придобиването на активите) изпреварва деянието, а не го установява post factum?

4. Разследващата функция. При публично известния Ви опит в гражданското и търговското право - как ще упражнявате компетентен контрол и кадрови подбор върху разследващите инспектори (чл. 26–27) и оперативно-издирвателната дейност (глава шеста), която концепцията Ви определя като дейност, „неизискваща значителна концептуална подготовка“?

5. Независимост и лична връзка. Издигнат сте в процедура пред орган, чийто председател - адв. Стефан Марчев - Ви е лично близък, а съпругата Ви е член на Софийския адвокатски съвет при председателството на адв. Марчев, избирана като част от екипа, оглавяван от адв. Марчев. Самият адв. Марчев е известен с това, че живее дълги години на семейни начала с бившия зам. председател на ВАдС и настоящ председател на Центъра за обучение на адвокати (ЦОА) адв. Валя Гигова. Как ще гарантирате, че изборът Ви няма да бъде възприет като предопределен, и поемате ли ангажимент за самоотвод по реда на чл. 85, ако в дейността на Комисията възникне въпрос, засягащ адв. Марчев, свързани с него лица или органите на адвокатурата - независимо дали същите заемат публична длъжност по чл. 5 ЗПКЛЗПД, доколкото основанието за самоотвод е наличието на частен интерес (чл. 74-76), а не качеството на засегнатото лице?

6. Правилникът като отговор на всичко. Кои три въпроса, които концепцията Ви отлага към „правилника по чл. 6, ал. 4“, ще отстоявате с конкретен текст, и какъв е този текст?

7. Архивът на закритата КПК. Документирано е, че наследилите закритата КПК институции не знаят къде е оперативният ѝ архив и че части от него може да липсват. Какви конкретни действия ще предприемете в първите 30 дни, за да установите целостта, местонахождението и веригата на съхранение на този архив (вкл. данните от СРС), и как ще гарантирате, че няма да бъдат ползвани за компромати?

III. Концепция на адв. Милена Калчева - анализ и въпроси

1. Обективно силни страни

Концепцията е структурно издържана: има резюме, анализ на проблемите, визия, девет приоритета, технологичен раздел, план „стъпка по стъпка“ със срокове, измерими индикатори и матрица на рисковете. По форма това е същинска концепция за длъжността, а не есе. Позоваването на GRECO, ARACHNE, EDES/IMS, EPPO/OLAF и на Акта за изкуствения интелект (Регламент (ЕС) 2024/1689) показва ориентация в европейския контекст и добра обща рамка за прозрачност и отчетност.

2. Несъответствия, неточности и неясноти

2.1. Фактологична грешка за произхода на информационните фондове

В плана за действие (Етап 2) концепцията предвижда „**поемане на архивите и базите данни от ДАНС и ГДБОП**“ и се позовава на „§ 6 и § 7 ПЗР“. Тук има смесване. По закона действително *§ 6* урежда предаване на архивни дела от **ДАНС**, а *§ 7* - на дела от **ГДБОП на МВР**. Но **единната система за електронни декларации** и информационните фондове по § 12 ПЗР преминават в Комисията от **Сметната палата**, не от ДАНС/ГДБОП. В таблицата за индикатори и в технологичния раздел Калчева последователно свързва декларациите и проверките им с прехвърляне от службите за сигурност, а оперативната логика на закона е друга: декларациите идват по линия на Сметната палата, а

оперативните досиета - от ДАНС/ГДБОП. Разминаването подсказва, че позоваванията на ПЗР са поставени за тежест, без точна проверка кой фонд откъде идва.

2.2. Неточност при влизането в сила на електронната система (§ 93)

Концепцията на места реферира към „чл. 63, ал. 7–12“ като към блок, който влиза в сила 18 месеца след обнародване. Точният текст на **§ 93** е по-тесен: отложено влизат в сила „**чл. 63, ал. 7–11 и ал. 12, изречение второ**“. Тоест ал. 12 влиза в сила отложено само в частта на второто си изречение, а не изцяло. За концепция, която издига „спазване на сроковете по § 12, ал. 2 ПЗР“ в самостоятелен приоритет (Приоритет 7) и в индикатор за успех, неточното възпроизвеждане на самата отложена разпоредба е съществено - кандидатът греши точно в детайла, който обявява за свой фокус.

2.3. „Девет приоритета“ - широчина за сметка на дълбочина

Деветте приоритета на практика преписват структурата на закона (превенция → разследване → разкриване → декларации → конфликт на интереси → международно сътрудничество → технологии). Това е по-скоро **съдържание на закона, преподредено като приоритети**, отколкото избор. Истинският приоритет означава *какво е първо и какво отстъпва*; девет едновременни „приоритета“, всеки маркиран като важен, на практика означават липса на приоритизиране. Концепцията не казва кое ще се направи *преди* другото при ограничен ресурс.

2.4. Технологичен оптимизъм без отговор на кадровия и бюджетния риск

Разделът за изкуствен интелект (граф-анализ на свързани лица, риск-скоринг на поръчки по модела на ARACHNE, NLP-триаж на сигнали) е амбициозен и добре звучащ. Но концепцията не отговаря на въпроса с кои **хора** и с какъв **бюджет** ще се изгради и поддържа всичко това - при положение че самата концепция в раздел III признава „слаб административен капацитет и текучество“ и финансова зависимост (§ 15 ПЗР възлага на Министерския съвет да урежда отношенията по създаването на Комисията, а бюджетът се определя по Закона за публичните финанси). Технологичната визия виси във въздуха, ако не е обвързана с реалистична оценка на кадри и средства, които концепцията не дава.

2.5. Критиката към чл. 19 - заявена, но неразрешена

Концепцията коректно отбелязва критиките към чл. 19 (ограничената имуществена отговорност на членовете и органите) и обещава „вътрешни правила и практики, които компенсират този риск“. Но чл. 19 е **закон**; вътрешни правила на Комисията не могат да изменят установения от законодателя режим на отговорност. Обещанието звучи добре, но е правно невъзможно в заявения вид - концепцията предлага вътрешен акт да „компенсира“ материалноправна норма от по-висок ранг. Това е по-скоро риторичен жест към общественото недоволство, отколкото осъществимо решение.

2.6. Несъответствие профил–длъжност, неадресирано от концепцията

Публично известният профил на кандидата е наказателен адвокат. Това е почтена практика, но е **страната на защитата** – далеч от превенцията, имуществените проверки и риск-анализа, които концепцията поставя в центъра. Концепцията изобщо не адресира как натрупаният професионален опит се превръща в годност да се *ръководи* разследващ и аналитичен орган. Концепцията описва идеален орган, но мълчи защо именно този кандидат е подходящ да го управлява.

2.7. Архивът на закритата КПК и точният брой институции – недоизказана фактология

Бележката по т. 2.1 по-горе намира пряко потвърждение в публично достъпните факти: архивът на закритата КПК се разпределя между **три** институции – активните дела към ГДБОП, архивните оперативни дела към ДАНС, а останалото към Сметната палата (Mediapool, 27.06.2026 г.). Концепцията, която говори само за „ДАНС и ГДБОП“, пропуска точно Сметната палата – институцията, по чиято линия идват декларациите и масивите, върху които стъпва целият технологичен раздел. Освен това е документирано, че **институциите не знаят къде е архивът** и че части от него може да липсват. Концепцията изгражда амбициозна аналитична надстройка (граф-анализ, риск-скоринг), без да адресира, че самата ѝ изходна база – наследеният архив – е с неизвестна цялост и местонахождение.

2.8. Технологична амбиция при неустановена технологична компетентност

Извън кадрите и бюджета (т. 2.4), концепцията поставя в центъра си високотехнологични инструменти – графов анализ на свързаност, риск-скоринг по модела на ARACHNE, обработка на естествен език за триаж на сигнали, управление на модели за изкуствен интелект при спазване на Акта за ИИ. Това са технически тежки материи, изискващи реално разбиране за данни, алгоритми, валидиране на модели и киберсигурност. Концепцията обаче остава на ниво **изброяване на модни понятия**: липсва каквото и да е обяснение как точно ще работят тези системи, какви данни ще използват, как ще се валидира липсата на пристрастност, как ще се поддържа одитната следа. Когато кандидат, чийто професионален опит не включва технологична материя, гради концепцията си върху именно такива инструменти, възниква обоснованото съмнение, че технологичният раздел е **написан, за да впечатли, а не за да бъде изпълнен** – и че при изпълнението кандидатът ще зависи изцяло от трети лица, без сам да може да контролира или оценява тяхната работа. За орган, който ще обработва най-чувствителни данни, това е риск, а не предимство.

3. Въпроси към адв. Калчева

1. Произход на фондовете. Концепцията Ви предвижда поемане на базите данни „от ДАНС и ГДБОП“. Откъде по закона преминава единната система за електронни декларации и информационните фондове за имуществените проверки

- от службите за сигурност или от Сметната палата (§ 12 ПЗР)? Как тази неточност се отразява на плана Ви за Етап 2 и Етап 3?

2. Срокът по § 93. Кои точно разпоредби на чл. 63 влизат в сила отложено след 18 месеца - цялата ал. 12 или само изречение второ от нея? Как точният обхват на отлагането се отразява на индикатора Ви „изграждане на електронната система в срока“?

3. Истинско приоритизиране. От Вашите девет приоритета - кои три отстъпват, ако в първата година липсват хора и бюджет? Подредете ги и обосновете компромиса, вместо да обявявате всички за еднакво важни.

4. Кадри и ресурси за технологиите. С колко души и при какъв бюджет ще изградите граф-анализа, риск-скоринга и NLP-триажа, при положение че сама признавате „слаб капацитет и текучество“? Какъв е резервният план, ако средствата по ПВУ и националния бюджет не дойдат навреме? От какво количество сигнали изхождате, за да бъде оправдано прилагането на граф-анализ и NLP-триаж?

5. Чл. 19 - реалистично. Как вътрешни правила на Комисията могат правно да „компенсират“ ограничението на имуществената отговорност, установено със закон (чл. 19)? Ако не могат - оттегляте ли това обещание или ще го предефинирате?

6. Профил и независимост. Как опитът Ви по наказателни дела Ви подготвя да ръководите превенция и имуществени проверки? И отделно: изборът Ви за член на Висшия дисциплинарен съд бе осъществен като част от екипа „Заедно“, участвал в последния избор за всиши органи на адвокатурата с общи кандидати за Висш адвокатски съвет, Висш контролен съвет и Висш дисциплинарен съд, в който избор за председател на ВАдС е избран адв. Марчев, и чиято кампания водеше адв. Гигова. Как ще разсеете усещането за предопределеност на Вашия избор и поемате ли ангажимент за самоотвод по реда на чл. 85, ако в дейността на Комисията възникне въпрос, засягащ членове на висши органи на адвокатурата или свързани с тях лица - независимо дали същите заемат публична длъжност по чл. 5 ЗПКЛЗПД, доколкото меродавно е наличието на частен интерес (чл. 74-76)?

7. Три институции, не две. Архивът на закритата КПК се разпределя между ГДБОП, ДАНС и Сметната палата, а институциите признават, че не знаят къде е. Как Вашият план за Етап 2/3 отчита тази трета институция (Сметната палата) и факта, че изходният архив е с неизвестна цялост? Какви проверки ще поискате, преди да надграждате аналитични системи върху него?

8. Технологична компетентност. Концепцията Ви залага силно на граф-анализ, риск-скоринг и обработка на естествен език. Обяснете със свои думи как тези системи работят, какви данни ползват и как се валидира липсата на пристрастност и поддържа одитна следа. Как ще упражнявате реален контрол върху технологичните решения, без да зависите изцяло от външни изпълнители?

IV. Сравнителна оценка

Таблицата по-долу обобщава оценката по еднакви критерии. Тя не сочи „по-добрия“ кандидат като годен - а показва, че **и двете концепции имат сериозни дефицити**, всяка в различна посока.

Критерий	адв. Шопов	адв. Калчева
Структура / план за действие	Слаба - есе върху директивата; планът се изчерпва с общи пожелания	Силна по форма - план, индикатори, рискове
Оригинален принос	„Корупционни маркери“ - ценна идея	Технологична AI-рамка - амбициозна, но необезпечена
Разграничение действащо право / пожелания	Размито - много de lege ferenda	По-добро, но с „вътрешни правила“ по чл. 19 обещава невъзможното
Съответствие профил – длъжност	Търговско/вещно право; подценява разследването	Наказателна защита; не адресира технологичната пригодност
Риск за независимостта (връзки с висши органи на адвокатурата)	Близост с председателя Марчев	Близост с членове на висши органи на адвокатурата(екип „Заедно“)
Архив на закритата КПК	Не се споменава	Пропуска Сметната палата; не адресира целостта
Технологична компетентност спрямо заложеното	Умерен технологичен акцент	Силен AI-акцент при неустановена технологична компетентност

V. Извод

И двете концепции демонстрират правна грамотност и обща ориентация в материята, но **нито една не убеждава, че авторът ѝ ще привнесе в КПК това, което липсва на органа: доказана независимост, опит, релевантен на разследващо-аналитичните функции, и конкретен, измерим план за резултати по високите етажи на властта.** Концепцията на Шопов е аналитично по-богата, но е есе върху бъдещо право на ЕС, подценява разследването и отлага конкретиката към правилника. Концепцията на Калчева е по-добре структурирана като план, но съдържа фактологични неточности по самите ПЗР, които издига в приоритет, обещава правно невъзможни решения (чл. 19) и не свързва амбициозните технологии с кадри и бюджет.

Инициатива „Правосъдие за всеки“
Justice for All Initiative

info@pravosadiezavseki.com
http://pravosadiezavseki.com

На фона на публично известните връзки на двамата кандидати с ръководството на ВАдвС, тези съдържателни дефицити подсилват - а не разсейват - съмнението, че подборът е воден от близост, а не от съревнование по качество. **Поставените по-горе въпроси целят именно това: да проверят в рамките на публично изслушване дали зад концепциите стои самостоятелна готовност за независим мандат, или подбор по познанство.**

С уважение

29.06.2026 г.

адв. Емил Георгиев – представляващ сдружение „Правосъдие за всеки“

Emil Alexandrov Georgiev

Digitally signed by Emil Alexandrov Georgiev
Date: 2026.06.29 10:06:33 +03'00'